

17.5.2021

Erityisasiantuntija Marja-Leena Härkönen
Erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

VASTINE PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN JA ASIAANTUNTIJOIDEN LAUSUNTOIHIN

1 Yleistä

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista vastinetta hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta (HE 206/2020 vp) annettuihin perustuslakivaliokunnan ja asiantuntijoiden lausuntoihin.

2 Vastine asiantuntijalausuntoihin

Pyydettyä vastineena perustuslakivaliokunnan ja asiantuntijoiden lausuntoihin sisäministeriö esittää seuraavaa:

Rekisterinpitäjä

Perustuslakivaliokunnan ja oikeusministeriön lausunto

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan erityistä syytä on kiinnittää huomiota rekisterinpitäjyyttä määrittävän sääntelyn kattavuuteen.

Oikeusministeriö toteaa, että voimassa olevassa henkilökorttilain 31 §:ssä ei säädetä rekisterinpitäjistä, vaan poliisille kuuluvasta henkilökorttirekisterin ylläpitotehtävästä.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan henkilökorttirekisterin rekisterinpitäjä on Poliisihallitus. Tämä ilmeisesti on tarkoitettu määräytyväksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019, poliisin henkilötietolaki) 60 §:n perusteella, vaikka se ei nimenomaisesti käy ehdotetuista henkilökorttilain muutoksista ilmi. Selkeintä voisi olla henkilökorttirekisterin rekisterinpitäjän määrittäminen henkilökorttilaissa.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan epäselvyyttä rekisterinpitovastuusta voinee syntyä myös siltä osin kuin on kyse hallituksen esityksessä mainituista erilaisiin henkilötietojen käsittelytilanteisiin osallistuvista muista viranomaisista, joista säädettäisiin lakiehdotuksen 5 b §:ssä. Näiden osalta 1. lakiehdotus

tuksesta tai voimassa olevasta lainsäädännöstä ei vaikuttaisi käyvän kovin yksiselitteisesti ilmi, voisiko ehdotetuissa säännöksissä kyse olla tosiasiallisesti useammasta erillisestä rekisterinpitotilanteesta tai yhteisrekisterinpitotilanteesta, vai olisivatko muut säännöksissä tarkoitetut viranomaiset henkilötietojen käsittelijöitä. Tältä osin on syytä kiinnittää huomiota rekisterinpitäjän määritelmään. Oleellista on se, mikä viranomainen vastaa käsittelyn tarkoituksen ja keinojen määrittämisestä ja osallistuuko niiden määrittämiseen tosiasiallisesti muita viranomaisia. Tähän on kiinnitetty huomiota muun muassa EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännössä ja Euroopan tietosuojaneuvoston rekisterinpitäjiä ja henkilötietojen käsittelijöitä koskevissa ohjeissa.

Sisäministeriön vastaus

Poliisin henkilötietolain 1 §:n mukaan poliisin henkilötietolakia sovelletaan poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilökorttirekisterin tiedot kuuluvat poliisin henkilötietolain 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuihin henkilötietoihin, joita poliisi saa käsitellä lupahallintoon liittyvien tehtävien ja yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien valvontatehtävien suorittamiseksi. Poliisin henkilötietolain 60 §:n mukaan lain 2 luvussa tarkoitettujen henkilötietojen sekä Schengenin tietojärjestelmän kansallisen järjestelmän rekisterinpitäjä on Poliisihallitus. Henkilökorttirekisterin rekisterinpitäjästä ei ole säädetty toisin muualla laissa, joten rekisterinpitovastuu määräytyy poliisin henkilötietolain 60 §:n mukaisesti. Rekisterinpitäjästä ei sisäministeriön käsityksen mukaan ole tarpeen säätää erikseen henkilökorttilaissa.

EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan rajoittamatta asetuksen (EU) 2016/679 soveltamista jäsenvaltioiden on varmistettava ID-asetuksen soveltamista varten kerättyjen ja tallennettujen tietojen turvallisuus, eheys, aitous ja luottamuksellisuus. EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaan ID-asetuksessa henkilökorttien ja oleskeluasiakirjojen myöntämisestä vastaavat viranomaiset katsotaan asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitetuksi rekisterinpitäjäksi, ja ne ovat vastuussa henkilötietojen käsittelystä.

Artiklan rekisterinpittoa koskeva 2 kohta ei sisäministeriön näkemyksen mukaan edellytä täydentävää kansallista sääntelyä. Henkilökortin myöntämisestä vastaa henkilökorttilain 18 §:n mukaisesti poliisilaitos lukuun ottamatta ulkomailla oleskelevia Suomen kansalaisia, joille henkilökortin myöntää Suomen edustusto. Poliisin tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyn rekisterinpitovastuu on keskitetty Poliisihallitukselle, joka toimii poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1 §:n mukaisesti muiden poliisiyksiköiden kuin suojelupoliisin osalta poliisin ylijohdona. Ulkoasiainhallinnon osalta rekisterinpidosta vastaisi ulkoministeriö, jolle ulkoasiainhallinnosta annetun lain (204/2000) mukaan kuuluu edustustojen yleinen ohjaus ja valvonta.

Ehdotetussa henkilökorttilain 5 b §:ssä olisi kuitenkin henkilökortin teknisen osan tietoturva koskeva erityissäännös, jolla edistettäisiin tietojen turvallisuutta, eheyttä, aitoutta ja luottamuksellisuutta EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla ja varmistettaisiin tietoturvaan liittyvien vastuiden kohdentuminen oikeille tahoille. Passilain 5 c §:ssä on vastaava säännös passin teknisen osan tietoturvasta. Henkilökortin teknisen osan tietoturvasta vastaisivat Poliisihallitus ja ulkoministeriö. Poliisihallitus olisi siten vastuutaho poliisilaitosten myöntämien henkilökorttien osalta. Vastaavasti Suomen edus-

tustojen osalta olisi oltava vain yksi vastuutaho, joka olisi ulkoministeriö. Lisäksi Digi- ja väestötietoviraston vastuulla olisi huolehtia kansalaisvarmenteen tietoturvasta, jota koskevista vaatimuksista säädetään myös sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014 (eIDAS-asetus). Sirun tietojen aitous, eheys, oikeellisuus ja alkuperäisyys varmistetaan Digi- ja väestötietoviraston allekirjoitusvarmenteella tehtävällä sähköisellä allekirjoituksella.

Kasvokuvien ja sormenjälkien lukeminen

Digi- ja väestötietoviraston ja Tullin lausunto

Digi- ja väestötietovirasto toteaa, että ehdotetun henkilökorttilain 5 a §:n mukaan kasvokuvan saa lukea henkilökortin sirulta vain viranomainen. Tämä perustuu EU:n ID-asetukseen. Digi- ja väestötietovirasto toteaa, että tämä vaikuttaa rajoittavasti kolmannen osapuolen etätunnistusratkaisuihin, jotka tällä hetkellä perustuvat passisirun tietojen lukemiseen etänä.

Passin kasvokuva on jatkossakin sallittua lukea etänä myös kolmannen osapuolen toimesta, joten biometriseen passiin ja biometriseen henkilökorttiin kohdistuu tältä osin eriävää sääntelyä.

Tulli esittää harkittavaksi, että 1 momentissa tarkoitetut viranomaiset mainitaisiin samalla tavalla kuin henkilökorttilain 30 §:ssä ja passilain (671/2009) 5 b §:ssä. Tällöin sormenjälkien lukemiseen oikeutettuja viranomaisia olisivat henkilökorttilain 18 §:ssä tarkoitetun henkilökorttivilanomaisen lisäksi poliisi- ja rajatarkastusviranomaiset. Tämä määritelmä kattaisi myös Tullin sen toimittamassa rajatarkastusta.

Tulli toteaa, että se toimii esitutkintalain (805/2011) nojalla esitutkintaviranomaisena. Tullin esitutkintatoimivallasta säädetään rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa (623/2015). Jos esitutkintaviranomaisille on tarkoitus säätää oikeus lukea sormenjälkiä esitutkintaa varten, tulisi tämä oikeus olla myös Tullilla. Tullin näkemyksen mukaan itse pykälätekstistä ei käy yksiselitteisesti ilmi, että ehdotetun 5 a §:n 1 momentin mukaan poliisilla on oikeus lukea henkilökortin sormenjälkiä esitutkinnassa.

Sisäministeriön vastaus

Ehdotetun henkilökorttilain 5 a §:n mukaan henkilökortin tekniseen osaan tallennetut sormenjäljet ja kasvokuvan saa lukea vain EU:n ID-asetuksessa säädetyllä tavalla. Sormenjälkiä saavat lukea 18 §:ssä tarkoitettu henkilökorttivilanomainen, poliisi ja Rajavartiolaitos. Lisäksi sormenjälkiä saa lukea Tulli silloin, kun se hoitaa rajatarkastusviranomaisen tehtäviä.

EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 6 kohdassa säädetään, että henkilökorttien tallennusvälineeseen tallennettuja biometrisiä tietoja saa käyttää ainoastaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja unionin virastojen asianmukaisesti valtuutettu henkilöstö.

Kasvokuvien lukemista koskeva asia perustuu EU:n ID-asetukseen, joten siihen ei voida vaikuttaa. Ehdotettua pykälän 1 momenttia olisi kuitenkin muutettava siten, että Tullilla olisi rajatarkastusviranomaisentehtävien lisäksi myös esitutkintatehtävissä mahdollista lukea sormenjälkiä.

Passilain 5 b §:n 1 momentin mukaan sormenjälkiä saavat lukea 10 §:ssä tarkoitettu passiviranomainen sekä poliisi- tai rajatarkastusviranomainen. Esityksen lausuntovaiheessa käsiteltävänä oleva pykäläehdotuksen lukuoikeuksia koskeva kohta oli säännelty samalla tavalla kuin passilain 5 b §:n 1 momentissa. Rajavartiolaitoksesta saadun lausuntopalautteen johdosta Rajavartiolaitoksen sormenjälkien lukuoikeudet sen laissa säädettyjen henkilön tunnistamista koskevien toimivaltuuksien takia oli laajennettava yleisempään muotoon kuin rajatarkastusviranomaisen tehtäviin.

Poliisi voisi lukea siruun talletettuja sormenjälkiä henkilöllisyyden varmistamiseksi esitutinnan ohella muuhun poliisitutkintaan liittyvien toimivaltuuksiensa nojalla. Muuta poliisitutkintaa on esimerkiksi työtapaturman tutkinta. Tämän takia pykäläehdotuksessa ei rajata poliisin sormenjälkien lukuoikeutta pelkästään esitutkintaan.

Sisäministeriön päätös lukuoikeuksien myöntämisestä toisen valtion viranomaiselle

Oikeusministeriön lausunto

Oikeusministeriö toteaa, että mikäli lukuoikeuksien myöntämistä ja peruuttamista Suomessa koskevat menettelysäännökset eivät tule suoraan EU:n ID-asetuksesta tai muutoin EU-oikeusjohdannaisena, ministeriön tekemiin päätöksiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), jolloin ne ovat hallintopäätöksiä. Tällöin muun muassa päätöksen valituskelpoisuutta koskevat tekijät tulee huomioida.

Sisäministeriön vastaus

Ehdotetussa henkilökorttilain 5 b §:n 3 momentissa säädettäisiin, että sisäministeriö päättää sormenjälkien lukuoikeuksien myöntämisestä ulkomaan viranomaiselle ja niiden peruuttamisesta. Passilain 5 b §:n 5 momentissa säädetään vastaavasti lukuoikeuksien myöntämisestä.

Asiassa on kyse EU-ID-asetusta täydentävästä sääntelystä.

EU:n ID-asetuksen 3 artiklan 6 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on vaihdettava tietoja, jotka ovat tarpeen tallennusvälineen aitouden varmistamiseksi ja pääsyn saamiseksi 5 kohdassa tarkoitettuihin biometrisiin tietoihin.

Sormenjäljet on suojattu erillisellä avaimella ja ne ovat vain viranomaiskäyttöön. Sisäministeriö päättäisi osana kansainvälistä viranomaisyhteistyötä sormenjälkien lukuoikeuksien myöntämisestä ulkomaan viranomaiselle ja niiden peruuttamisesta. Tällä sääntelyllä pyritään turvaamaan henkilökorttien ja passien yhdenmukainen turvallisuus ja toiminta matkustusasiakirjana EU:n ID-asetuksen määrittysten mukaisesti. Kyse olisi mainitun EU:n ID-asetuksen artiklan toimeenpanosta kansallisessa lainsäädännössä.

Teknisen osan puuttuminen erityisestä alaikäisen henkilökortista

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveydenhuollossa alaikäisillä on tietyin edellytyksin oikeus hoitaa asiaansa ilman huoltajan suostumusta ja huoltajien tietämättä. Tämän takia alaikäisillä tulisi olla oikeus saada henkilöllisyyden osoittamiseen tarvittava asiakirja ilman huoltajan suostumusta.

Palveluita toteutetaan yhä suuremmassa määrin sähköisinä. Tämän takia olisi välttämätöntä, että alaikäisillä on mahdollisuus saada myös sähköisissä palveluissa käytettävä tunnistusväline ilman huoltajan suostumusta.

Ei ole perusteltua, että alaikäisen henkilökortista jätetään sähköisen asioinnin mahdollistava tekninen osa pois. Hallituksen esityksen perusteluissa on ministeriön lausunnon osalta todettu, että alaikäisen henkilökortin teknistä osaa koskeva asia on tarkoituksenmukaista käsitellä valtiovarainministeriön hankkeessa, joka koskee digitaalista henkilöllisyyttä. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että asiaa ei ole syytä lykätä erillisvalmisteluun vaan asia olisi voitu käsitellä osana puheena olevaa esitystä.

Sisäministeriön vastaus

Henkilökorttilain 16 §:n 1 momentin mukaan alaikäiselle hakijalle voidaan myöntää henkilökortti, jos huoltajat siihen suostuvat. Pykälän 2 momentin mukaan jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, henkilökortti voidaan myöntää ilman tämän suostumusta. Pykälän 3 momentissa säädetään, että alaikäiselle hakijalle voidaan ilman huoltajien suostumusta myöntää alaikäisen henkilökortti.

Asiassa on kyse erityisestä alaikäisen henkilökortista, josta säädetään lain 16 §:n 3 momentissa. Alaikäinen lapsi saa siten henkilökortin ilman huoltajiensa suostumusta.

Ehdotetun henkilökorttilain 5 §:n 1 momentin säädettäisiin, että henkilökortissa on tekninen osa, johon talletetaan kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asioinnin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja kansalaisvarmenteisiin liittyvät muut välttämättömät tekniset tiedot. Pykäläehdotuksen 4 momentin mukaan alaikäisen henkilökortissa ja väliaikaisessa henkilökortissa ei ole pykälässä tarkoitettua teknistä osaa. Tämä momentti vastaisi voimassa olevan henkilökorttilain 5 §:n 3 momenttia.

Voimassa olevan henkilökorttilain 3 §:n mukaan henkilökorttiin sisältyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 61 §:n 3 momentissa tarkoitettu Digi- ja väestötietoviraston myöntämä kansalaisvarmenne. Pykälän 2 momentin mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei koske alaikäisen henkilökorttia eikä 15 §:ssä tarkoitettua väliaikaista henkilökorttia.

Erityisessä alaikäisen henkilökortissa ei ole teknistä osaa eikä siten kansalaisvarmennetta, joka mahdollistaa sähköisen asioinnin.

Sisäministeriö esittää kantanaan, että erityiseen alaikäisen henkilökorttiin ei säädettäisi sitä, että se sisältäisi teknisen osan, koska asiaa olisi selvitettävä. Erityisesti selvitettävä olisi sitä, mitä vaikutuksia teknisen osan lisäämisellä olisi kyseisen erityisen henkilökortin haltijalle eli alaikäiselle lapselle. Myös taloudelliset vaikutukset erityisesti Poliisihallituksen toimintaan olisi selvitettävä. Kansalaisvarmenne on Digi- ja väestötietoviraston myöntämä, joten asiaa on käsiteltävä yhteistyössä myös valtiovarainministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston kanssa. Perusteltua siten on, että asiaa käsitellään valtiovarainministeriön hankkeessa digitaalisesta identiteetistä.

Henkilökortin ja passin voimassaoloajan pidentäminen

Ulkoministeriön lausunto

Voimassa olevan henkilökorttilain mukaan henkilökortti myönnetään viideksi vuodeksi. Ulkoministeriö katsoo, että henkilökorttien kuten myös passien osalta olisi syytä siirtyä kymmenen vuoden voimassaoloaikaan. Passien voimassaolo oli aiemmin enimmillään kymmenen vuotta, mutta turvaominaisuutena sirujen käyttöönotto lyhensi ajan viiteen vuoteen. Nykyiset käytettävät sirut kestävät myös kymmenen vuoden passin eliniän. Useissa muissa EU-maissa sekä passin että henkilökortin voimassaoloaika on kymmenen vuotta.

Sisäministeriön vastaus

Hallituksen esityksen jaksossa 5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset on käyty läpi voimassaoloajan pidentämistä henkilökortin valokuvauksen järjestämisen yhteydessä. Esityksessä on todettu, että henkilökortin ja passin viiden vuoden voimassaoloajasta on pidettävä edelleen kiinni kasvokuvien, asiakirjan fyysisten turvatekijöiden sekä sirun tietoturvan vuoksi.

Sisäministeriö katsoo, että ulkoministeriön esitys henkilökortin ja passin voimassaoloajan pidentämiseksi ei ole edellä mainittujen seikkojen johdosta mahdollista.

Henkilötietojen säilytysaika

Perustuslakivaliokunnan ja oikeusministeriön lausunto

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että voimassa olevan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 38 §:n mukaan lupahallinto- ja valvontatehtävien suorittamiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään kahdenkymmenen vuoden kuluttua päätöksestä tai sen raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai henkilötiedon merkitsemisestä.

Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan ID-asetuksen sääntely ei edellytä näin pitkää säilytysaikaa. Hallintovaliokunnan on syytä tarkastella ehdotettua säilytysaikaa myös ID-asetuksen valossa ja tarvittaessa rajata säilytysaikaa.

Oikeusministeriö vetoaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Oikeusministeriö toteaa, että erityisten henkilötietoryhmien ja muiden arkaluonteisten henkilötietojen osalta on yleensä perusteltua säätää muita henkilötietoja lyhyemmästä säilytysajasta, jolloin säilytysaika voi osaltaan toimia erityisenä suojatoinena väärinkäyttöä ja muita riskejä vastaan, mitä arkaluonteisten tietojen käsittelystä voi aiheutua rekisteröidylle. Hallituksen esityksestä ei myöskään käy ilmi, mitä muita suojatoimia henkilökorttirekisteriin tallennettavien biometristen tietojen käsittelyyn sovelletaan.

Sisäministeriön vastaus

EU:n ID-asetuksen johdantokappaleen 21 kohdan mukaan asetus ei anna oikeusperustaa kansallisen tason tietokantojen perustamiselle tai ylläpitämiselle

biometrinen tietojen tallentamista varten jäsenvaltioissa. Kansallisten tietokantojen perustaminen ja ylläpitäminen kuuluu kansallisen lainsäädännön piiriin, jonka on oltava tietosuojaa koskevan unionin oikeuden mukainen.

Kansallisesta henkilökorttirekisteristä säädetään henkilökorttilain 31 §:ssä. Henkilökorttirekisteriin talletetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti pääosin vastaavat tiedot kuin passirekisteriin, josta säädetään passilain 29 §:ssä. Biometrisistä tiedoista henkilökorttirekisteriin talletetaan jo voimassa olevan henkilökorttilain nojalla henkilökortin hakijan kasvokuva. Esityksessä ehdotetaan, että henkilökorttirekisteriin tallennettaisiin myös biometriin tunnistuksiin kuuluva sormenjäljet vastaavasti kuin passirekisteriin.

Henkilökorttirekisterin ja passirekisterin tietojen poistamisesta säädetään poliisin henkilötietolain (616/2019) 38 §:ssä. Tietojen sallittua säilytysaikaa pidennettiin lain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Lupahallinto- ja valvontatehtävien suorittamiseksi käsiteltävät henkilötiedot on poistettava viimeistään kahdenkymmenen vuoden kuluttua päätöksestä tai sen raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai henkilötiedon merkitsemisestä. Kahdenkymmenen vuoden enimmäissäilytysaika on arvioitu välttämättömäksi myös biometrinen tunnistaminen osalta, jotta henkilökortin ja passin hakijoiden luotettava tunnistaminen voidaan varmistaa. Vertaamalla asiakirjan hakijan biometrisia tunnistuksia rekisterissä oleviin tietoihin pyritään estämään muun muassa oikeudeton esiintyminen toisena henkilönä sekä henkilökortin hakeminen usealla eri henkilöllisyydellä. Luotettavilla ja turvallisilla matkustusasiakirjoilla ehkäistään paitsi asiakirjaturvallisuuden puutteista johtuvia väärinkäytöksiä, myös sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia.

Poliisin oikeus käyttää passirekisterin ja henkilökorttirekisterin tietoja muihin kuin asiakirjan myöntämistä ja valmistamista koskeviin tarkoituksiin on poliisin henkilötietolaissa rajattu tilanteisiin, joissa on kyse tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamisesta. Rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja suojaavat yleisen tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain (1050/2018) mukaiset rekisteröidyn oikeudet, joita sovelletaan poliisin henkilötietojen käsittelyyn lukuun ottamatta yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa. Rekisterinpitäjän on toteutettava myös yleislainsäädännössä edellytetyt asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevalta käsittelyltä edellytetyistä suojatoimenpiteistä säädetään yleistä tietosuoja-asetusta täydentävästi tietosuojalain 6 §:ssä.

Tietosuojan yleislainsäädäntö sisältää yksityiskohtaiset säännökset paitsi henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista ja rekisteröidyn oikeuksista, myös rekisterinpitäjän vastuusta ja velvollisuuksista, tietoturvallisuudesta ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta. Henkilökorttirekisterin rekisterinpitäjänä toimivan Poliisihallituksen on noudatettava näitä säännöksiä kaikessa henkilötietojen käsittelyssä.

Uusi poliisin henkilötietolaki tuli voimaan 1.6.2019. Uuden lainsäädännön mukaisia henkilötietojen säilytysaikoja sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn toimivuutta on tarkoitus arvioida sisäministeriön asettamassa hankkeessa, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa Poliisihallituksessa ja sen alaisessa poliisihallinnossa eduskunnan edellyttämällä tavalla ja laatia ehdotus asiaa koskevaksi selvitykseksi eduskunnan hallintovaliokunnalle.

Sisäministeriö ei esitä muutoksia tietojen poistamista koskevaan säännökseen.

Viittaukset lastensuojelulakiin

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa ehdotettujen henkilökorttilain ja passilain teknisluonteisten muutosten osalta, että viittaukset lastensuojelulain 45 §:ään tulisi olla laeissa yhdenmukaiset ja ministeriön mukaan viittaus lastensuojelulain 45 §:n 1 momenttiin riittäisi.

Sisäministeriön vastaus

Sosiaali- ja terveysministeriö esittämä muutosehdotus koskee ehdotetun henkilökorttilain 12 §:n ja ehdotetun passilain 7 §:n muuttamista. Sisäministeriön näkemyksen mukaan viittaukset voidaan muuttaa sosiaali- ja terveysministeriön ehdottamalla tavalla.

Muuta huomioitavaa

Valiokunnan kuulemistilaisuudessa 6.5.2021 on ollut esillä, että henkilökorttirekisteriin ja passirekisteriin talletettavia sormenjälkitietoja olisi voitava käyttää alkuperäisestä tarkoituksesta poikkeavaan tarkoitukseen esimerkiksi rikosten estämiseen.

Sisäministeriössä on tehty vuonna 2014 arviomuistio passisormenjälkitietojen käyttämisestä vakavimpien rikosten torjunnassa. Julkaisu on löydettävissä osoitteessa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/78982/Selvitys%20passisor-menj%C3%A4lkitietojen%20k%C3%A4ytt%C3%A4misest%C3%A4%20vakavimpien%20rikosten%20torjunnassa.pdf?sequence=1>

Arviomuistion mukaan sormenjälkien hyödyntäminen rikostorjunnassa vaatisi perustuslakivaliokunnan mukaan selkeää yhteyttä passirekisterin sormenjälkien alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen. Tällaista selkeää yhteyttä vakavimpien rikosten torjumisen ja passisormenjälkien alkuperäisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen välillä ei työryhmän selvityksen perusteella löytynyt.

Tuolloin todettiin, että passirekisterin osalta pääasiallisena käyttötarkoituksena voidaan pitää henkilön luotettavaa tunnistamista ja asiakirjan aitouden varmistamista. Näin ollen passirekisteriin talletettujen sormenjälkitietojen käytön laajentaminen vakavimpien rikosten selvittämiseen ei ollut työryhmän enemmistön näkemyksen mukaan mahdollista.

Sisäministeriö ei pidä mahdollisena esittää henkilökorttirekisterin ja passirekisterin sormenjälkien käytön laajentamista rikostorjuntaan ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön, jossa edellytetään biometristen tietojen käytön rajaamista vain alkuperäiseen tai kiinteästi alkuperäiseen käsitteytarkoitukseen liittyvään tarkoitukseen. Ehdotettu muutos edellyttäisi laajempaa selvitystä siitä, voitaisiinko vakavan rikollisuuden torjunnan katsoa joiltain osin liittyvän kiinteästi tietojen alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.